

ІНВЕСТИЦІЙНІ РИЗИКИ, ЇХ КЛАСИФІКАЦІЯ ТА УПРАВЛІННЯ: ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

У статті розглянуто проблеми теоретичного та законодавчого визначення та класифікації інвестиційних ризиків. Інвестиційна діяльність потребує постійного контролю за ризиками, які існують в інвестиційних відносинах та впливають на реалізацію інтересів учасників цих відносин, тому відмічені основні напрями для мінімізації та усунення ризиків.

Ключові слова: інвестиційна діяльність, інвестиційний ризик, фінансовий ризик, інвестиційні відносини.

Постановка проблеми. Сучасний розвиток національного законодавства спрямований на збільшення обсягів інвестування до провідних галузей економіки України. Разом з тим, ключовим моментом у цій сфері є питання забезпечення прав та інтересів сторін у інвестиційних правовідносинах. У цьому аспекті привертає увагу можливість створення механізму ефективного врахування, управління, мінімізації та усунення ризиків.

Стан дослідження. Окремі питання сутності, класифікації, управління та мінімізації фінансових та інвестиційних ризиків досліджували у своїх працях, зокрема, такі вчені-правники, В. В. Поєдинок [1], В. Ю. Полатай [2], Ю. М. Жорнокуй [3], О. М. Вінник [4], І. Б. Чайкін [5], питання інвестування в окремих галузях досліджувалися С. В. Глібком [6], [7], Р. П. Бойчуком [8], а також економістами, серед яких необхідно відмітити наукові праці О. А. Вишневської [9], О. І. Дмитренка [10], А. С. Шапкина [11].

Метою даного дослідження є здійснення аналізу законодавчого врегулювання ризиків у інвестиційній діяльності, а також визначення можливих правових засобів управління ними та їх усунення.

Виклад основного матеріалу. Під інвестиційним ризиком розуміється можливість недоотримання запланованого прибутку під час реалізації інвестиційних проектів. Об'єктом ризику в даному випадку, виступають майнові інтереси особи – інвестора, що вкладає у проект у тій чи іншій формі свою власність [12].

На думку О. А. Вишневської, ймовірні ризики характеризуються всією сукупністю як об'єктивних, так і суб'єктивних факторів. Ризику як одній із найскладніших категорій, пов'язаних із результативністю господарської діяльності, притаманні такі риси як економічна природа, альтернативність, невизначеність результатів, коливання рівня ризику, постійність [13].

Науковцями відмічається, що інвестиційними ризиками є ризики, при яких існує можливість часткового одержання або втрати прибутку, а об'єктом ризику є майнові інтереси інвестора [12, С. 115], тобто, характер ризику сприймається як майновий інтерес. Розглядаючи об'єктивну та суб'єктивну концепції ризику, що обґрунтовуються різними групами науковців, І. Б. Чайкін прийшов до висновку, що це категорія об'єктивно-суб'єктивна, при якій існує ризик як об'єктивне явище, так і усвідомлення ризику суб'єктом інвестиційних відносин [5, С. 28].

Деякі автори під ризиком розуміють майбутній рівень економічних витрат через недосягнення цілей інноваційно-інвестиційного проекту, розподілення імовірностей якого може бути якісно та кількісно визначено А. Є. Никифоров [13, С. 9], І. В. Греськів [14].

У той же час в Україні найбільш змістовно категорію ризику закріплено відповідно страхового ризику, який відповідно до ст. 8 Закону України «Про страхування» розуміється як певна подія, на випадок якої проводиться страхування і яка має ознаки ймовірності та випадковості настання, тобто, фактично об'єктивна характеристика ризику. Тим більше законодавство України передбачає і інші види ризиків за характером або за фінансовими інструментами: ризик збитків в корпоративних відносинах (статті 133, 140, 152 ЦК України), комерційний ризик (стаття 44 ГК України) та інші.

І. О. Бланк визначає, що інвестиційних ризик характеризує можливість виникнення фінансових витрат в процесі здійснення інвестиційної діяльності підприємства. [15, С. 25] Але одночасно І. О. Бланк під ризиком окремого фінансового інструмента інвестування розуміє ймовірність відхилення фактичного інвестиційного доходу від очікуваної його величини в ситуації невизначеності динаміки кон'юнктури відповідного сегмента інвестиційного

ринку й майбутніх результатів господарської діяльності [16, С. 332], а О. І. Дмитренко як ознаку виділяє можливість отримання додаткового обсягу прибутку, що ґрунтується на зовнішніх та внутрішніх факторах [10, С. 4]. Для визначення заходів мінімізації інвестиційних ризиків необхідно проаналізувати їх ознаки, які можуть бути показниками для формування заходів. Тому в цьому випадку необхідно враховувати ознаки фінансових ризиків та інвестиційної діяльності, які є родовими категоріями для інвестиційних ризиків.

Фінансові ризики мають наступні характеристики: економічна природа, об'єктивність вираження, діяльність в умовах вибору, який є альтернативним; цілеспрямованість дій; вірогідність досягнення мети; невизначені наслідки, очікуваність несприятливих наслідків, динаміка рівня ризику, суб'єктивність оцінки [15]. Рисами інвестиційної діяльності, які переходять до інвестиційних ризиків є: забезпечувальний характер для поточної операційної діяльності під підприємства; форми та методи інвестиційної діяльності мало залежать від галузевої діяльності підприємства; інвестиційна діяльність не систематична за періодами; інвестиційний прибуток та інші інвестиційні переваги відкладаються на певний період; інвестиційні грошові потоки не співпадають з рухом коштів від основної діяльності; є характерним інвестиційний ризик; показник інвестиційної діяльності – чисті інвестиції. [17]

Їх інші різнопланові характеристики слугують підставами для класифікації ризиків, а це дає змогу застосувати до систематизованої групи ризиків відповідне законодавство, і що потребує додаткового аналізу.

З точки зору причин їх виникнення, які впливають на настання відповідальності, є об'єктивний (природний) характер їх появи та існування або суб'єктивний (що залежить від волевиявлення осіб) [18]. Найбільш чітко визначено різницю між об'єктивними (природними) та суб'єктивними ризиками на прикладі підприємницьких ризиків, які відповідно до точок зору А. А. Жигаря та А. С. Шапкіна [11], поділяються на ризики, пов'язані з купівельною спроможністю грошей та інвестиційні ризики. При чому такий підхід з урахуванням об'єктивного та суб'єктивного критерію для поділу ризиків вказує, що на нижчих рівнях одні і ті ж ризики можуть виникати з обох причин.

Щодо місця ризику в різних видах інвестицій, В. В. Поєдинок [1] зазначає, що у прямих інвестиціях ризик значно вищий, ніж у портфельних інвестиціях, тож потребує «компенсації» у вигляді додаткових гарантій і портфельний інвестор у разі виникнення ризику може легко вилучити власну інвестицію, а перетворити її в іншу портфельну інвестицію, то

прямий інвестор позбавлений такої можливості в силу, як правило, низької ліквідності об'єктів інвестування.

Відмічаючи складність класифікації ризиків, на підставі узагальнення економічних досліджень виокремлюються такі основні види інвестиційних ризиків, які мають характер передбачуваних щодо проекту і поділяються за галузевим принципом, характером діяльності, характером відношення інвесторів до факторів ризиків, а саме: зовнішні (ринкові); операційні; внутрішньо інвестиційні; технічні; правові [19, С. 20–21].

Якщо переходити до критеріїв класифікації ризиків, то, на наш погляд, необхідно визначити завдання такої класифікації: наукова ціль, прагматичне завдання, методологічна мета на підставі аналізу відповідно правових особливостей ризиків, та інше. Так, І. О. Бланк надає класифікацію фінансових ризиків підприємства за наступними ознаками: за джерелом виникнення; за видами; за об'єктом; за сукупністю досліджуваних інструментів; за комплексністю; за фінансовими наслідками; за характером прояви в часі; за рівнем ймовірності реалізації; за рівнем фінансових втрат; за можливістю передбачення; за можливістю страхування [15, С. 22].

Науковці класифікували інвестиційні ризики за різними критеріями: за наслідками впливу на прибутковість інвестиційного проекту [12, С. 117]; за видами, за ступенем передбачуваності, інші критерії [13, С. 9]. І. О. Бланк вважає видами інвестиційного ризику ризик реального інвестування та ризик фінансового інвестування [15, С. 25]. При аналізі наукових досліджень ризиків, які проводилися за іншими завданнями, класифікація здійснювалася за критеріями виникнення та характером втрат, а при правовому аналізі ризиків – як за прибутковістю, так і за наслідками для існування підприємства [5, С. 120], в тому числі при лізинговому інвестуванні [20, С. 59-60].

Якщо звернутися до закріплених класифікацій інвестиційних ризиків в нормативно-правових актах, то в нормах демонструється відмінне від названих видів застосування критеріїв класифікації. Відмінний від названого підхід до співвідношення видів інвестиційних ризиків існує щодо правового регулювання інвестиційного та кредитного ризику, у ПП НБУ «Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями» від 30 червня 2016 року № 351 (далі – Положення № 351). Відповідно до даного нормативно-правового акту поняття та регулювання кредитного ризику застосовується до активних банківських операцій, до яких у свою чергу відносяться операції з придбання цінних паперів (тобто операції зі здійснення інвестування)[21]. Фак-

тично, дане Положення № 351 здійснює регулювання кредитного ризику на всіх етапах створення та реалізації інвестиційного проекту.

Як приклад диспозитивного регулювання можна навести випадок, за яким, навпаки, ризики не визначаються, а тільки встановлюється обов'язок їх аналізу та шляхів нейтралізації в опису державного інвестиційного проекту, зміст якого закріплено в Додатку №1 до Порядку відбору державних інвестиційних проектів, затвердженому постановою КМУ № 571 від 22.07.2015 р. «Деякі питання управління державними інвестиціями».

У законодавстві України існує і позитивний приклад послідовного врахування інвестиційних ризиків у відповідних інвестиційних проектах. На підставі ст.121 Закону України «Про інвестиційну діяльність» затверджено Постановою КМУ №684 від 18.11.2012 «Порядок та критерії оцінки економічної ефективності проектних (інвестиційних) пропозицій та інвестиційних проектів» (далі – Порядок оцінки №684). На реалізацію п. 8 цього порядку Наказом МЕРТ №1279 від 13.11.2012 України затверджено Методичні рекомендації з розроблення інвестиційного проекту, для реалізації якого може надаватися державна підтримка» (далі – Методичні рекомендації № 1279). Відповідно до цих Методичних рекомендацій № 1279 враховується значна кількість ризиків, які поділяються на три групи: ризики, що належать до загальної соціально-економічної ситуації; виробничі ризики; ринкові ризики.

Як ми бачимо на прикладі, фактично інвестиційними визначаються в більшості такі ризики, які прямо не відносяться до фінансових та їх підвиду – інвестиційних. Так, ризики, пов'язані зі зміною попиту, втратою місця частки на ринку, якості продукції без наявності інвестиційного проекту навіть не можна було б відносити до інвестиційних відносин, вони б вважалися суто маркетинговими ризиками, або інший варіант припущення: якщо не розглядається будь-який інвестиційний проект у виробничий об'єкт, такі ризики можуть вважатися ризиками другого рівня. На наш погляд, навіть при відсутності в нормативно-правових актах системного викладання переліку ризиків, позитивним є вимога щодо визначення необхідних заходів щодо управління ризиками в інвестиційних проектах згідно п. 2.10 Методичних рекомендацій № 1279: ідентифікація, оцінка ризиків; вибір методів та інструментів для запобігання їх появи або з метою контролю; розподіл ризиків між учасниками проекту, що найкраще спроможні узяти на себе ризик або мінімізувати його.

Як економічна категорія «управління інвестиційними ризиками» складається з ідентифікації інвестиційного ризику; його аналізу; розроблення заходів для мінімізації ризиків; застосування цих заходів;

оцінка ефективності станів управління; оцінка відповідності заходів до ідентифікації інвестиційних ризиків. [14] Якщо ж розглядати тільки етап нейтралізації ризиків, то науковцями відмічається, що у зв'язку з важливістю нейтралізації інвестиційних ризиків, їх можливо в процесі управління або повністю усунути (для внутрішніх ризиків) або мінімізувати наслідки впливу (для зовнішніх) [14].

Враховуючи викладене необхідно погодитися, що для усунення ризиків в інвестиційних відносинах необхідно здійснювати розрахунки розмірів ризиків, використовуючи як об'єктивні (математичні, статистичні), так і суб'єктивні методи. При цьому мінімальним переліком підстав для визначення ризиків можна вважати такі фактори: ринкові (ціни та обсяги продажу товарів); вартість проекту; ціни на сировину; курс валют; форс-мажорні обставини [12, С. 116]. Додатково необхідний показник ризику, який повинен бути розрахунковим та призводити до певних наслідків для інвестиційного процесу. Так А. Є. Нікіфоров вважав, що допустимим для інвестиційного ризику на підставі розрахунку отримання прибутку є рівняння доходу від інвестицій до середнього рівня в економіці; критичним є ризик при рівнянні інвестиційного доходу 0 % або при втраті інвестиції; катастрофічний ризик є при збитках, більших за інвестицію [13, С. 13–14].

Наведені приклади законодавчого регулювання та теоретичного визначення та забезпечення усунення інвестиційних ризиків свідчать про ситуативне регулювання в нормативно-правових актах необхідних дій, пов'язаних з існуючими ризиками.

На наш погляд, завданнями, правового вирішення викладених проблем, можуть бути:

- побудова системи правової класифікації інвестиційних ризиків;
- визначення системних підходів (в т.ч. галузевих напрямків) для поділу груп ризиків;
- закріплення мінімуму критеріїв, які необхідно враховувати при визначенні інвестиційних ризиків;
- формування правових засобів та методів нейтралізації або мінімізації впливу ризиків на інвестиційні відносини та проекти.

Разом з тим необхідно відмітити, що в складних системах управління суб'єктів господарювання таких як банки, науковці для чіткого розуміння системи інвестиційних ризиків та управління ними використовують спеціальну структуру процедури аналізу інвестиційної діяльності та визначення відповідних засобів мінімізації ризиків. Так, наприклад, здійснюється аналіз напрямків інвестиційної діяльності; аналіз змінності складових структури інвестиційної діяльності; розкриття структури окремих складових; порівняльний аналіз показників інвестиційної діяльності [10, С. 12].

Зупинимося на засадах мінімізації ризиків. Напрямками мінімізації інвестиційних ризиків науковці Н. В. Гаврилова [22, С. 306], З. К. Шмігельська [23]. вважають уникнення, утримання, передачу. З. К. Шмігельська також пропонує в стратегії уникнення ризику використовувати алгоритм уникнення або прийняття ризику [23].

Залежно від рівня ризику (безризиковий, допустимий, критичний) можуть застосовуватися різні заходи: прийняття інвестиційного ризику, його моніторинг або передача; моніторинг інвестиційного ризику, його розподіл та страхування; розподіл інвестиційного ризику, його страхування та припинення інвестиційного проекту. [14]

Пропонуються наступні заходи мінімізації інвестиційних ризиків: використання застави та гарантії, диверсифікація (розподіл інвестицій між різними об'єктами), страхування (не тільки майна, але й відповідальності), лімітування інвестицій [22, С. 306].

З. К. Шмігельська пропонує стратегію мінімізації потенційних ризиків поділяти на два етапи: перший як забезпечення дотримання законодавчих норм (щодо обмеження можливого ризику під час аварії, зниження рівня ризику, формування резервів, страхування відповідальності); другий: створення фонду ризику, страхування персоналу; страхування майна та фінансових резервів [23].

Також до методів управління, які передбачають мінімізацію ризиків, деякі автори відносять: диверсифікацію ризиків; страхування (пряме або хеджування); компенсацію (резервування); регулювання та контроль за витратами; цінове регулювання; управління величиною левериджу диверсифікація інвестиційних активів; опрацювання стратегії інвестиційного розвитку; контроль обсягу реалізації продукції; регулювання дивідендних виплат; розробка обґрунтованих орієнтирів; створення системи резервів на підприємстві; детальне опрацювання умов контрактів на капітальне будівництво; організація постійного моніторингу зовнішнього середовища; отримання від конкурентів гарантії або порук від третіх осіб. [19]

Методами мінімізації ризиків в складних системах суб'єктів господарювання на прикладі банку

можливо вважати: оптимізація (визначення можливих передумов виникнення та поширення відповідного ризику); виокремлення можливих шляхів попередження інвестиційного ризику: припинення вже існуючих напрямів ведення інвестиційної діяльності; розширення існуючих можливостей нівелювання та протидії інвестиційному ризику; обрання нових напрямів інвестиційної діяльності банку; оптимізації існуючого рівня інвестиційного ризику за рахунок перебудови наявної структури інвестиційного портфеля банку. [10]

Якщо ж оперувати правовими категоріями, то для усунення або мінімізації інвестиційних ризиків можливо застосовувати захисні застереження, засоби забезпечення виконання зобов'язань, господарсько-правові санкції, засоби господарського контролю, нагляду, корпоративного контролю, договірні механізми усунення ризиків на організованих інвестиційних ринках, розподіл ризиків в господарських договорах між учасниками інвестиційних відносин.

Висновки. На підставі викладеного, як висновок можливо запропонувати наступні положення.

До правових ознак інвестиційних ризиків як підвиду фінансових необхідно відносити:

1. Можливість появи збитків або нерозрахункового прибутку.
2. Причини появи – зовнішні та внутрішні фактори.
3. Мають економічну природу але проявляються в нормативно-правових актах, господарських договорах шляхом закріплення їх окремих елементів.
4. Можливість вибору порядку реалізації інвестиційних правовідносин визначається, як правило, з врахуванням впливу ризиків на інтереси учасників цих відносин.
5. Інвестиційні ризики можуть бути розраховані в міжнародних угодах, нормативно-правових актах, договорах і для усунення чи мінімізації можуть біти використані засоби господарсько-правового регулювання, в тому числі договірною характеру.

Подальшого дослідження потребує порядок визначення та закріплення засобів господарсько-правового захисту інтересів інвестиційних відносин від негативного впливу інвестиційних ризиків.

ЛІТЕРАТУРА

1. Поєдинок В. В. Правове регулювання інвестиційної діяльності: теоретичні проблеми: монографія. Ніжин: ТОВ «Видавництво «Аспект-Поліграф», 2013. 480 с.
2. Полатай В. Ю. Правове регулювання інвестиційної діяльності : автореферат дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04. Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. Донецьк, 2000. 18 с.
3. Жорнокуй Ю. М., Шуміло О. М., Суц О. П. та ін. Інвестиційне право: підручник / за загальною редакцією Ю. М. Жорнокуя. Харків: Право, 2015. 512 с.
4. Вінник О. М. Інвестиційне право: навч. Посібник. Київ : Юридична думка, 2005. 568 с.
5. Чайкін І. Б. Правове регулювання страхування ризиків на ринках фінансових послуг : монографія. Харків: Юрайт, 2012. 184 с.

6. Глібко С. В. Правове регулювання окремих форм інвестиційної діяльності банків в інноваційному процесі. *Теоретичні засади правового регулювання інвестування інноваційного розвитку в Україні*. 2014. Харків: Право. С. 192–223
7. Глібко С. В. Проблеми регулювання обігу цінних паперів в банківській діяльності. *Електронне наукове фахове видання «Порівняльно-аналітичне право»*. №6. ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2015. С. 133–136
8. Правове забезпечення адаптації інвестиційної моделі розвитку економіки України та ринків фінансових послуг до права Європейського Союзу : монографія / [С. В. Глібко, Н. М. Внукова, О. О. Дмитрик та ін.] ; за ред. С. В. Глібка, Н. М. Внукової, О. О. Дмитрик. Харків : Право, 2017. С.14-54.
9. Вишневецька О. А.. Підприємницький ризик в управлінні конкурентоспроможністю підприємства. *Економіка і суспільство* Випуск № 7, 2016. С. 233-234.
10. Дмитренко О. І. Управління інвестиційними ризиками банку: автореф. дис... канд. екон. наук: 24.02. Українська академія банківської справи. Суми, 2016. 25 с.
11. Шапкин А. С. Экономические и финансовые риски. Оценка, управление, портфель инвестиций. 2-е изд. Москва: Издательско-торговая корпорация «Дашков и К», 2003. С.11, 13
12. Шелопаев Ф. М. Инвестиционные риски и методы их определения. Известия Тульского государственного университета. *Экономические и юридические науки*. 2011. №2 (1). С. 115 – 122.
13. Никифоров А. Є. Класифікація інноваційно-інвестиційних ризиків у системі прийняття управлінських рішень. *Бізнес Інформ*. 2015. № 1. С. 8–14.
14. Греськів І. Р. Характеристика інвестиційних ризиків та особливості процесу управління ними. *Ефективна економіка*. 2015. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4052>
15. Бланк И. А. Управление финансовыми рисками. Киев: Центр-Ника, 2005. 600 с. С. 25.
16. Бланк И. А. Инвестиционный менеджмент. Киев: Центр-Ника, 2001. 448 с.
17. Бланк И. А. Управление инвестициями предприятия. Киев: Ника-Центр, Эльга, 2003. 480 с.
18. Жигирь А. А. Різновиди підприємницьких ризиків та їх класифікація. *Ефективна економіка*. № 4, 2012. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1063>
19. Берляк Г. В. Економічний аналіз мінімізації впливу інвестиційного ризику на очікування інвестора за рахунок резервів. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. Сер. : Бухгалтерський облік, контроль і аналіз*. 2015. Вип. 1. С. 14–35.
20. Трофімова О. Страхування лізингових операцій (господарсько-правовий аспект). *Підприємництво, господарство і право*. 2003, № 9. С. 59–60
21. Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями: затв. ПП НБУ від 30 червня 2016 року № 351. *Офіційний вісник України*. 2014. № 61, стор. 128.
22. Гаврилова Н. В. Напрями зниження інвестиційних ризиків підприємства. Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. *Економічні науки*. 2012. Вип. 22 (1). С. 302–308.
23. Шмігельська З.К. Стратегія нейтралізації ризиків у інвестиційній діяльності. URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/evkpi/2012/8IIP/62.pdf

REFERENCES

1. Poiedynok V. V. (2013) Pravove rehuliuвання investytsiinoi diialnosti: teoretychni problemy: monohrafiia. Nizhyn: TOV «Vydavnytstvo «Aspekt-Polihraf» [in Ukrainian]
2. Polatai V. Yu. (2000) Pravove rehuliuвання investytsiinoi diialnosti. *Extended abstract of Candidate's thesis*. Nats. yuryd. akad. Ukrainy im. Yaroslava Mudroho. Donetsk [in Ukrainian]
3. Zhornokui Yu. M., Shumilo O. M., Sushch O. P. et al. (2015) Investytsiine parvo. (Zhornokuia Yu. M. Eds.) Kharkiv: Pravo [in Ukrainian]
4. Vinnyk O. M. (2005) Investytsiine pravo. Kyiv : Yurydychna dumka [in Ukrainian]
5. Chaikin I. B. (2012) Pravove rehuliuвання strakhuvannya ryzykiv na rynkakh finansovykh posluh. Kharkiv: Yurait [in Ukrainian]
6. Hlibko S. V. (2014) Pravove rehuliuвання okremykh form investytsiinoi diialnosti bankiv v innovatsiinomu protsesi. *Theoretical principles of legal regulation of investment of innovative development in Ukraine*. Kharkiv: Pravo [in Ukrainian]
7. Hlibko S. V. (2015) Problemy rehuliuвання obihu tsinnykh paperiv v bankivskii diialnosti. *Elektronne nauкове fakhove vydannia «Porivnialno-analytychne pravo» - The electronic scientific professional edition «Comparative-analytical law»*, 6. DVNZ “Uzhhorodskyyi natsionalnyi universytet”, 133–136 [in Ukrainian]

8. Hlibko S. V., Vnukova N. M., Dmytryk O. O. et al. (2017) Pravove zabezpechennia adaptatsii investytsiinoi modeli rozvytku ekonomiky Ukrainy ta rynkiv finansovykh posluh do prava Yevropeiskoho Soiuzu (Hlibko S. V., Vnukovoi N. M., Dmytryk O. O. Eds.) Kharkiv : Pravo, [in Ukrainian]
9. Vyshnevska O. A. (2016) Pidpriumnytskyi ryzyk v upravlinni konkurentospromozhnistiu pidpriumstva. *Ekonomika i suspilstvo Vypusk - Economics and Society*, 7, 233–234. [in Ukrainian]
10. Dmytrenko O. I. (2016) Upravlinnia investytsiynomy ryzykamy banku. *Extended abstract of Candidate's thesis*. Ukrainska akademiia bankivskoi spravy. Sumy [in Ukrainian]
11. Shapkin A. S. (2003) Ekonomicheskyye i finansovyie riski. Otsenka. upravleniye. portfel investitsiy. 2nd edn. Moskva: Izdatel'sko-torgovaya korporatsiya «Dashkov i K» [in Russian]
12. Shelopayev F. M. (2011) Investitsionnyie riski i metody ikh opredeleniya. *Izvestiya Tul'skogo gosudarstvennogo universiteta. Ekonomicheskyye i yuridicheskyye nauki - News of Tula State University. Economic and Legal Sciences*, №2(1), 115 – 122. [in Russian]
13. Nykyforov A. Ye. (2015) Klasyfikatsiia innovatsiino-investytsiynykh ryzykiv u systemi pryiniattia upravlinskykh rishen. *Biznes Inform – Business*, 1. pp. 8-14. [in Ukrainian]
14. Hreskiv I. R. (2015) Kharakterystyka investytsiynykh ryzykiv ta osoblyvosti protsesu upravlinnia nymy. *Efektivna ekonomika*. # 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4052> [in Ukrainian]
15. Blank I. A. (2005) Upravleniye finansovymi riskami. Kiyev: Tsentri-Nika [in Russian]
16. Blank I. A. (2001) Investitsionnyy menedzhment. Kiyev: Tsentri-Nika [in Russian]
17. Blank I. A. (2003) Upravleniye investitsiyami predpriyatiya. Kiyev: Nika-Tsentri. Elga [in Russian]
18. Zhyhir A. A. (2012) Riznovydy pidpriumnytskykh ryzykiv ta yikh klasyfikatsiia. *Efektivna ekonomika*, 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1063> [in Ukrainian]
19. Berliak H. V. (2015) Ekonomichniy analiz minimizatsii vplyvu investytsiinoho ryzyku na ochikuvannia investora za rakhunok rezerviv. *Problemy teorii ta metodolohii bukhhalterskoho obliku, kontroliu i analizu. Ser.: Bukhhalterskyi oblik, kontrol i analiz - Problems of theory and methodology of accounting, control and analysis*, Vyp. 1, 14-35 [in Ukrainian]
20. Trofimova O. (2003) Strakhuvannia lizynhovyykh operatsii (hospodarsko-pravovyy aspekt). *Pidpriumnytstvo, hospodarstvo i parvo - Entrepreneurship, economy and law*, 9, 59-60 [in Ukrainian]
21. Polozhennia pro vyznachennia bankamy Ukrainy rozmiru kredytnoho ryzyku za aktyvnymy bankivskymy operatsiyamy: zatv. PP NBU vid 30 chervnia 2016 roku # 351. *Ofitsiynyi visnyk Ukrainy – Official Bulletin of Ukraine*, # 61, stor. 128 [in Ukrainian]
22. Havrylova N. V. (2012) Napriamy znyzhennia investytsiynykh ryzykiv pidpriumstva. *Naukovi pratsi Kirovohrad'skoho natsionalnogo tekhnichnogo universytetu. Ekonomichni nauky – Economic sciences*, Vyp. 22(1), 302–308 [in Ukrainian]
23. Shmihelska Z.K. Stratehiia neitralizatsii ryzykiv u investytsiinii diialnosti. URL: http://archive.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/evkpi/2012/8IIP/62.pdf [in Ukrainian]

ШМИЛО И. О.

соискатель НИИ правового обеспечения инновационного развития Национальной академии
правовых наук Украины

ИНВЕСТИЦИОННЫЕ РИСКИ, ИХ КЛАССИФИКАЦИЯ И УПРАВЛЕНИЕ: ПРАВОВОЙ АСПЕКТ

В статье рассмотрены проблемы теоретического и законодательного определения и классификации инвестиционных рисков. Инвестиционная деятельность требует постоянного контроля за рисками, которые существуют в инвестиционных отношениях и влияют на реализацию интересов участников этих отношений, поэтому отмеченные основные направления для минимизации и устранения рисков.

Ключевые слова: инвестиционная деятельность, инвестиционный риск, финансовый риск, инвестиционные отношения.

SHMILO I. O.

PhD Candidate of the Scientific and Research Institute of Providing Legal Framework for the Innovative Development of National Academy of Law Sciences of Ukraine

INVESTMENT RISKS, THEIR CLASSIFICATION AND MANAGEMENT: LEGAL ASPECTS

Problem setting. Modern development of the national legislation is aimed at increasing the volume of investment in leading industries of Ukraine. At the same time, the key point in this area is the issue of ensuring the rights and interests of the parties in the investment legal relations. In this aspect, attention is drawn to the possibility of creating a mechanism for effective accounting, management, minimization and elimination of risks.

Analysis of recent researches and publications. Some issues of essence, classification, management and minimization of financial and investment risks were researched, in particular, by such legal scientists as V. V. Poiedynok, V. Yu. Polatai, Yu. M. Zhornokui, O. M. Vinnyk, I. B. Chaikin in their writings, the issue of investment in certain sectors researched by S. V. Hlibko, R. P. Boichuk and economist, among which it is necessary to note research papers of O. A. Vishnevskaya, O. I. Dmytrenko and, A. S. Shapkyn.

The **target** of research is to carry out an analysis of the legal regulation of risks in investment activities, as well as identify possible legal means of managing them and eliminate them.

Article's main body. As an economic category, «investment risk management» consists of identification of investment risk; his analysis; developing measures to minimize risks; application of these measures; assessment of the efficiency of management states; assessment of conformity of measures to identify investment risks. In order to eliminate risks in investment relations, it is necessary to calculate the size of risk using both objective (mathematical, statistical methods) and subjective.

Examples of legislative regulation and theoretical definition and ensuring the elimination of investment risks indicate situational regulation in the regulatory acts of the necessary actions related to existing risks.

In our opinion, the tasks of the legal solution of the problems described may be: the construction of a system of legal classification of investment risks; definition of system approaches (including branch directions) for division of risk groups; securing a minimum of criteria to be taken into account when determining investment risks; the formation of legal means and methods for neutralizing or minimizing the impact of risks on investment relations and projects.

Conclusions and prospects for the development. To legal signs of investment risks as a subset of financial should be attributed: the possibility of occurrence of losses or unplanned profit; causes of appearance – external and internal factors; have an economic nature but are manifested in normative legal acts, economic contracts by fixing their separate elements; the possibility of choosing the procedure for the implementation of investment legal relationships is determined, as a rule, taking into account the influence of risks on the interests of participants in these relationships; investment risks can be calculated in international agreements, regulations, contracts, and for elimination or minimization of bits may be used means of economic-legal regulation, including contractual nature.

Keywords: investment activity, investment risk, financial risk, investment relations.